

Banc d'Experiències i Bones Pràctiques

GRUP DE SUPORT PSICOSOCIAL DE PERSONES ATURADES COM A CONSEQÜENCIA DE LA CRISI ECONÒMICA

FITXA DIVULGATIVA. ANY EDICIÓ 2015

L'enfocament grupal: una solució estratègica davant l'impacte de la crisi

Promogut per: Serveis Socials Sant Antoni de l'Institut Municipal
de Serveis Socials

Ajuntament
de Barcelona

PRÀCTICA ACTUALITZADA
NOVEMBRE 2017

Presentació

El projecte s'adreça a persones en edat laboral que estan en situació de recerca de feina o desenvolupant activitats laborals en precari que són insuficients per donar cobertura a les necessitats econòmiques més bàsiques. Es tracta de persones a les quals la nova realitat de la crisi econòmica els ha generat una sèrie d'alteracions en els diferents àmbits de la seva vida -no només el laboral, sinó familiar, estil de vida, relacions, autoestima, confiança, etc.- i per aquest motiu s'han adreçat als serveis socials i de salut a demanar suport material i emocional. La hipòtesi de treball és que si ajudem a elaborar el dol per les pèrdues que està suposant la situació d'atur laboral i podem capacitar les persones per activar-se en la recerca d'alternatives útils per a elles i per a la comunitat millorarem la situació sòcio sanitària de les persones, així com la solidaritat, la cohesió social i la capacitat de resposta de la comunitat envers les necessitats quotidianes actuals.

Aquest projecte té una triple vessant: individual/familiar, grupal i comunitària. L'objectiu és produir beneficis a tres nivells: la persona usuària i la seva família, l'equip del Centre de Serveis Socials i el barri i la comunitat. S'utilitza la metodologia d'un Grup de Tractament Psicosocial, que es caracteritza per l'ajuda que es proporcionen tots els membres, de forma recíproca i igualitària, i pel fet que ells mateixos esdevenen el motor de canvi.

Aquesta pràctica està vinculada amb: acció comunitària, grups, serveis socials, impacte crisi econòmica, població adulta

El context

La crisi econòmica i els seus efectes des de l'any 2008 està provocant que els professionals de serveis socials es trobin davant una realitat que es pot resumir en els següents punts:

- Gran nombre de famílies en les quals ha impactat la crisi econòmica i que han vist trencat el seu projecte vital, sense sortida laboral en aquests moments.
- Col·lapse en els professionals que han de fer suport emocional i acompanyament en situacions molt dures per a les persones que les estan patint. L'abordatge

individual/familiar esdevé insuficient i cal un complement des dels vessants grupal i comunitari.

- Manca de recursos econòmics-materials suficients des de l'administració per cobrir la totalitat de les necessitats bàsiques d'aquestes famílies.
- Solidaritat d'entitats del barri que volen ajudar a qui està en dificultats i que s'ofereixen per promoure ajuda mútua i millorar la cohesió social.
- Sovint les persones que s'adrecen a serveis socials arriben molt desesperades. Han esgotat els seus recursos (personals i familiars). A més coneixen els recursos laborals, molt escassos en aquests moments, així com els circuits per a accedir-hi. Alguns manifesten idees de suïcidi, estats d'ànim baixos, acompanyats de sentiments d'humiliació, vergonya, culpa i desesperança. Moltes vegades els costa fer el pas de demanar ajuda a serveis socials i sovint creuen que no es podrà fer res per ells.
- Tot això indica la necessitat d'articular una intervenció adreçada a:
  - Recuperar l'autoestima i dignitat personal/familiar.
  - Possibilitar i incrementar la sensació d'utilitat social de les persones afectades (autoajuda, autoorganització i participació en entitats socials).
  - Oferir un suport especial a les persones vulnerables (famílies monoparentals, persones amb diagnòstic de depressió o altres patologies reactives a la situació actual).

Objectius i abast

Objectius **generals**:

- Prevenir i/o evitar l'exclusió social de les persones participants afectades per la crisi econòmica actual.
- Potenciar les seves competències i iniciatives en els àmbits econòmic, social i familiar amb els conseqüents efectes positius que això tindrà en la salut i les seves condicions socials.

Objectius **específics**:

1. Per a les persones que **participen** del grup:

- Ajudar a assimilar la situació d'atur i les pèrdues relacionades.

- Reduir la simptomatologia física i psíquica i, com a conseqüència, disminuir l'ús de medicació.
- Millorar les relacions familiars.
- Promoure posar en marxa decisions útils.
- Ampliar la participació en activitats (laborals, formatives, esportives, de lleure i culturals).
- Ampliar la xarxa relacional i la participació en entitats i activitats socials, de voluntariat i d'ajuda mútua.

2. Per al Centre de **Serveis Socials**:

- Reducció de l'impacte emocional i del risc de *burn-out* en els professionals.
- Augmentar la sensació d'utilitat en potenciar les capacitats de les persones ateses.
- Disminució de les entrevistes o durada de les mateixes en les persones que assisteixen al grup.
- Poder oferir com a alternativa real la participació activa en entitats socials del barri (de Veí a veí, GLAS, etc.)

3. Per al **barri i la comunitat**:

- Augmentar la xarxa de suport de les entitats del barri (en persones i en accions).
- Mostrar la producció del grup a la comunitat.

El canal d'entrada de les persones ateses grupalment ha estat la derivació dels professionals referents de l'atenció individual del CSS Sant Antoni. Així mateix, han participat de l'experiència algunes persones que en primera instància s'havien adreçat al GLAS (Grup Laboral d'Acció Social-AA.VV Sant Antoni). Tots els participants provenen del territori de Sant Antoni.

El procés d'implementació

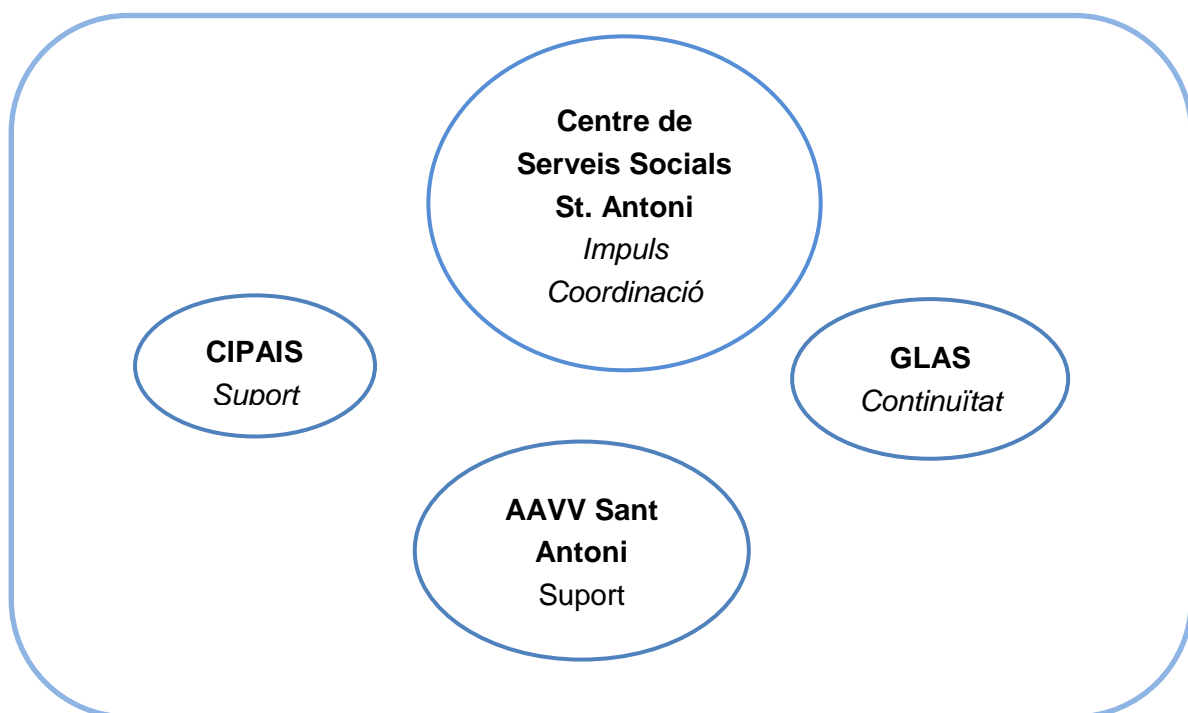
a) Etapes

Prement com a exemple la segona edició del projecte, la fases d'implementació d'aquesta pràctica són les següents:

FASE I	FASE II	FASE III
<p>1. Planificació i disseny del projecte:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elaboració de la fitxa projecte de la 2a edició, febrer de 2015. - Entrevistes de selecció, març de 2015.	<p>2. Procés de treball grupal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupament de la intervenció grupal del 13 d'abril al 6 de juliol de 2015, amb 13 sessions en total. - Freqüència: setmanal. - Durada de les sessions: 1 hora i 45 minuts	<p>3. Avaluació del procés d'atenció grupal:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Entrevistes d'avaluació individual. - Anàlisi de dades, revisió d'instruments d'avaluació i valoració de resultats.

b) Actors implicats

Actualment el principal actor implicat en el projecte és el Centre de Serveis Socials de Sant Antoni, encarregat d'impulsar, coordinar i gestionar el projecte. No obstant això, tant en l'impuls com actualment en la continuïtat del projecte han participat actors com el CIP AIS, el GLAS i l'Associació de Veïns de Sant Antoni.

Pel que fa al **col·lectiu destinatari** el projecte està dirigit a:

- Persones en edat laboral que han perdut la feina com a conseqüència de la crisi econòmica i/o desenvolupen activitats laborals en precari.
- Que han patit canvis i pèrdues en diferents àmbits de la vida, no només en el laboral, sinó personal i familiar.
- Que, malgrat la seva situació conjuntural, puguin beneficiar-se de la intervenció grupal.

c) Recursos

En relació als recursos destinats, cal esmentar els següents: d'una banda els **recursos humans**, en concret la directora del Centre de Serveis Socials en tasques de coordinació, contactes amb els serveis i entitats de la comunitat, difusió del projecte i gestió de la mostra de la producció del grup. A més, una treballadora social i una psicòloga que desenvolupen la selecció de persones participants i dirigeixen conjuntament les sessions grupals. Els **recursos materials** utilitzats són fonamentalment: material d'oficina (100€), targetes de transport T-10 per a sortides (40€), refrigeris per a dinàmiques de treball i per a la sessió final del grup (150€). El pressupost anual ha estat de 290 €. Finalment, com a recurs **infraestructural** s'ha utilitzat la sala de reunions del CSS Sant Antoni.

Resultats

El número de **participants** ha estat de 14 persones, 9 de les quals han finalitzat el procés grupal. Amb edats compreses entre 40 i 50 anys.

En relació a aquestes 9 persones s'ha avaluat la participació en el projecte. Algunes de les baixes que s'han produït, han estat per motius diversos: personals/familiars i inserció laboral.

Tot i que el grup s'ha mantingut estable al llarg del procés, i d'acord amb que havia de ser un grup semiobert, passades les primeres setmanes es van incorporar 2 nous participants per compensar les baixes que s'havien produït.

El grup ha ajudat les persones participants a combatre el sentiment de culpa i fracàs personal. Això no significa deixar de banda la responsabilitat individual, però sí que han pogut relativitzar i

posar en el context de la crisi actual els factors de caire social, polític i econòmic, no atribuïbles exclusivament a les persones a títol individual. En general, tots els participants han pogut elaborar, en major o menor grau, la situació d'atur i les pèrdues relacionades. Per tant, molts d'ells han pogut canviar de posició i perspectiva respecte a les situacions problemàtiques que han anat presentant.

No obstant això, tenint en compte el *feed-back* de les persones participants i la valoració tècnica, es pot afirmar que en relació a la seva salut, la majoria de les persones han reduït el seu grau de malestar psíquic.

Respecte de l'impacte de l'atenció grupal en els professionals del CSS, es pot afirmar que la valoració és altament positiva. Es constata que les persones ateses grupalment posen de manifest d'una manera més rellevant els seus recursos i capacitats personals.

Respecte a l'impacte que l'atenció grupal té sobre el **barri/comunitat**, es pot dir que contribueix a que les entitats es nodreixin de persones, amb una actitud participativa, pro-activa i compromesa a generar i treballar per la millora social del barri de Sant Antoni.

Aprentatge

Com a principal **fortalesa** cal assenyalar la fórmula que ha trobat el projecte per garantir la continuïtat del grup, preservant la seva autonomia. Per això s'ha establert un sistema de seguiment del grup GLAS on la treballadora social assessora i vetlla pel compliment dels objectius preservant en tot moment la seva independència i autonomia, alhora que afavoreix l'estabilitat i continuïtat.

Les principals **dificultats** a les quals ha hagut de fer front el projecte són, en primer lloc, combinar l'atenció individual amb la grupal. Degut a la forta pressió de la demanda individualitzada, l'equip del CSS Sant Antoni va apostar de manera clara per poder facilitar espais per treballar i promoure també un tipus d'intervenció grupal. Això es va concretar en facilitar espais d'equip per dissenyar el projecte, per preparar les sessions, per a les necessàries coordinacions, per a l'avaluació, etc. Per tant, es considera que es va resoldre aquesta dificultat. Per altra banda, un repte és definir el paper de suport de l'equip del CSS en relació al GLAS, ja que encara es necessita un cert acompanyament per esdevenir plenament autònom. En tercer lloc, la continuïtat del projecte és

un altre repte, ja que està pendent de valoració si un projecte com aquest és prioritari en la planificació dels objectius de centre per al nou curs. Així mateix, és rellevant una bona prospecció de les necessitats actuals de la població que s'atén en el barri/territori.

Com a element especialment **transferible** destaca la metodologia grupal, donats els efectes beneficiosos que produeix en les persones usuàries participants. Destaquen les millores en la salut mental de les persones usuàries, en la seva autoestima i motivació, en l'augment dels vincles socials, fins a arribar a la millora de la relació dels usuaris amb les pròpies treballadores socials.

Informació pràctica

Promogut/Impulsat per: Serveis Socials Sant Antoni

Professional/tècnic referent: Joana Ramos Ortiz - 93 256 23 63 - jramoso@bcn.cat

Documentació disponible:

<i>Document</i>	<i>Tipus</i>	<i>Data</i>
<i>Projecte Grup de Suport Psicosocial Persones Aturades St. Antoni</i>	<i>Document</i>	<i>12/01/2015</i>
<i>Informe avaluació final del projecte</i>	<i>Document</i>	<i>23/07/2015</i>
<i>Projecte suport grup GLAS des de Serveis Socials Sant Antoni</i>	<i>Document</i>	<i>03/07/2015</i>

Annex. Actualitzacions

A novembre del 2017

Evolució

El 23 de juliol del 2015 va finalitzar el projecte tal i com està descrit en aquesta fitxa.

Tot i així, les persones ateses en els dos grups han continuat participant en el Grup Laboral d'Acció Social (GLAS) amb reunions setmanals en un espai de l'associació de veïns del barri i amb el suport d'una tècnica dels serveis socials.